

FIP-NÄYTTELYISSÄ SOVELLETTAVA LENTOPOSTIKOKOELMIEN TULKINTAOHJEET

1. Johdanto

Näiden FIP:n lentopostiluokan komission julkaisemien tulkintaohjeiden tarkoituksena on tarjota käytännön neuvoja arvostelun yleissääntöjen (General Regulations for Evaluation of Exhibits, GREV) sekä lentopostikokoelmien arvostelun erityissääntöjen (Special Regulations for the Evaluation of Aerophilately Exhibits, SREV) soveltamiseen.

HUOMAA: SREV on sisällytetty näihin tulkintaohjeisiin.

Tulkintaohjeet koostuvat kolmesta pääluvusta:

Luku 2: Lentopostiluokan kokoelman määritelmä ja luonne,

Luku 3: Kokoelman laatimisen periaatteet,

Luku 4: Lentopostiluokan kokoelmien arviointiperusteet ja niiden soveltaminen.

Lentopostiluokassa tarkastellaan lentopostipalveluja, lentopostimerkkejä sekä lentopostipalveluihin liittyviä postilähetystyyppejä.

2. Lentopostiluokan kokoelman määritelmä ja luonne

2.1 Lentopostikokoelma koostuu todistettavasti ilmaitse kulkeneista postilähetystyypistä ja/tai lentopostimerkeistä sekä ehiöistä mukaan lukien niiden luonnokset ja koevedokset.

2.2 Lentopostiluokassa on kaksi alaluokkaa. Niiden perussisältönä ovat:

a) Lentopostipalvelujen kehitys ja toiminta

1. ilmaitse kulkeneet postilähetystykset,
2. kaikenlaiset lentopostitoimintaan liittyvät postaaliset ja muut merkinnät, vinjetit ja lipukkeet,
3. tiettyihin ilmakuljetustapoihin liittyvät lähetystykset, jotka eivät ole kulkeneet postin kuljettamina, mutta joita pidetään tärkeinä lentopostin kehityksen kannalta,
4. ilmasta pudotetut lentolehtiset, viestit ja sanomalehdet, kun niiden kuljetus on tapahtunut normaalina postipalveluna tai kun postipalvelut ovat keskeytyneet odottamattomien tapahtumien vuoksi,
5. lento-onnettomuuksista tai vaaratilanteista pelastettu posti.

Tässä alaluokassa käsitellään aiheita, jotka liittyvät ilmaitse kuljetettuihin postilähetystyypisiin ja niillä oleviin postimerkkeihin, maksullisiin tai maksuttomiin vinjetteihin, lipukkeisiin, mitätöinteihin, oheisleimoihin, kauttakuljetukseen, reitti- tai muihin selitysteksteihin, siirtomerkintöihin, taustaleimoihin ja relevantteihin allekirjoituksiin. Kokoelmassa tulee käyttää mahdollisimman vähän kohteita, joilla ei ole minkäänlaisia postihallinnon käsittelymerkintöitä.

b) Lentopostimerkit ja niiden käyttö lentopostipalveluissa

1. viralliset ja puoliviralliset postimerkit, jotka on julkaistu erityisesti lentopostia varten, käyttämättöminä tai käytettyinä, mutta myös postilähetystyypillä,
2. lentopostimerkkeihin ja ehiöihin liittyvät ehdotteet, koevedokset, muunnokset ja niiden edelleen.

2.3 Lentopostikokeelmissa voi käyttää karttoja, valokuvia, aikatauluja ja muuta vastaavaa oheisaineistoa, jos ne ovat välttämättömiä tietyn seikan tai tilanteen havainnollistamiseksi. Ne eivät kuitenkaan saa määrällisesti jättää varjoonsa filateelisia kohteita ja niiden kuvailutekstejä.

3. Kokoelman laatimisen periaatteet

3.1 Soveltamisala ja tarkoitus

Lentopostikokoelman tulisi tarkastella lentopostipalvelujen kehitystä, toimintaa tai muuta lentopostiin liittyvää tarkasti määriteltyä aihetta. Kokoelma koostuu aiheeseen liittyvistä postilähetuksista, niiden kuvailusta sekä aiheen tarinaa eteenpäin kuljettavasta tekstistä. Vaihtoehtoisesti kokoelma voi käsitellä lentopostimerkkejä (mukaan lukien ehdotteet ja koevedokset) ja niiden käyttöä ilmaitse kulkeneilla lähetyksillä.

Alaluokka a) Lentopostipalvelujen kehitys ja toiminta

- A. Kokoelma koostuu lentoteitse kuljetetuista kirjeistä, postikorteista, ehiöistä, sanomalehdistä, lehtikääreistä ja muunlaisista postilähetuksista. Niissä on yleensä päiväyksellä varustettu postileima sekä jokin osoitus siitä, että lähetys on kulkenut lentäen.
- B. Jotta kokoelma voidaan arvostella lentopostiluokassa, esitettävät kohteet tulee järjestää niin, että ne kuvaavat lentopostipalvelujen kehitystä tai toimintaa mukaan lukien reitit, taksat ja merkinnät.
- C. Mukaan voidaan ottaa kohteita, joiden oli tarkoitus kulkea lentopostissa, mutta jostain perustellusta syystä näin ei tapahtunut.
- D. Aiheen käsittelyn kannalta on usein keskeistä tutkia reittejä, postitaksoja sekä kuorella olevia merkintöjä. Reittejä tai tiettyjä lentoja voidaan korostaa kartoin tai piirroksin. Niitä on kuitenkin käytettävä maltillisesti ja vain silloin, kun ne ovat tarinan kannalta olennaisia.
- E. Kuoren sisällä oleva kirje voidaan esittää kokoelmassa, jos se auttaa käsiteltävän asian ymmärtämistä tai vahvistaa kuoren aitouden.
- F. Kohteiden toistoa tulee aina välttää. Kohteen arvo ei yksin riitä esittämisen perusteeksi.
- G. Säännöllistä lentoliikennettä edeltävää aikaa (niin sanottua pioneeriaikaa) dokumentoivat kohteet katsotaan tärkeiksi lentopostitoiminnan kehityksen ja siten myös lentopostifilatelian kannalta. Tällaisia ovat esimerkiksi pioneerilennot ennen varsinaisia lentopostipalveluja tai erilaisten ilma-alusten kuljettamat lähetykset paikoissa, joissa postipalveluja ei ollut saatavilla. Tarkempia esimerkkejä ovat:
  - kuumailmapallon matkustajien tai lentäjän haltuun uskotut lähetykset ("Plis confiés") Pariisin piirityksen aikana sekä piiritetystä Metzistä tai Belfortista ilmaitse kuljetettu posti,
  - pioneerilennoilla kuljetettu yksityisin lipukkein varustettu posti, esimerkiksi "Vin Fiz",
  - sotilaslentokoneilla kuljetettu posti ensimmäisen maailmansodan aikana ja välittömästi sen jälkeen, esimerkiksi Przemysl-posti,
  - Great Barrier -saaren ja Marotirin kyyhkysposti.
- H. Ilmasta pudotetut lentolehtiset, viestit ja sanomalehdet ovat lentopostia silloin, kun kyseessä on ollut normaali postinkuljetustapa tai kun odottamattomat tapahtumat ovat johtaneet normaalin postinkulun keskeytymiseen.
- I. Kokoelmassa olevat postin toimintaan liittymättömät kohteet on kuvailtava kattavasti. Niiden tulee suoraan ja olennaisella tavalla liittyä lentopostipalveluiden kehittämiseen.
- J. Ilmasta pudotetun viestin sisältävät lähetykset katsotaan lentopostiksi.
- K. Onnettomuuspostilla on omat kuvausta ja laatua koskevat sääntönsä. Kuvauksessa tulee esittää lentoon liittyvät tapahtumat, pelastetun postin määrä (esimerkiksi pelastettujen

kuorien määrä) sekä onnettomuuden vuoksi lähetykselle tai sen oheen tehdyt merkinnät. Onnettomuuspostiin ei sovelleta tavanomaisia laatuvaatimuksia.

Alaluokka b) Lentopostimerkit ja niiden käyttö lentopostipalveluissa

Tässä alaluokassa voidaan esittää

- A. lentopostikäyttöön julkaistuja posti- tai päällepainamamerkkejä,
- B. lentopostikäyttöön julkaistuja ehiöitä mukaan lukien aerogrammit ja lentopostikortit,
- C. vinjettejä tai lentopostilipukkeita, jotka osoittava postin kulkeneen ilmaitse,
- D. lentopostimerkkeihin liittyvää materiaalia kuten
  - ehdotteita ja koevedoksia,
  - painomenetelmien tutkimukseen liittyvää materiaalia kuten painoarkin tai päällepainamien levytys,
  - materiaalia liittyen paperilaatujen, vesileimojen, hammasteiden, virhepainamien tai päällepainamien virheiden jne. tutkimukseen.
- E. lentopostimerkkien käyttöä lähetyksillä, jotka tuovat esille merkkien alkuperäisen käyttötarkoituksen ja postitaksat.
- F. Kohteiden toistoa tulee aina välttää. Kohteen arvo ei yksin riitä esittämisen perusteeksi.

HUOMAA: Alaluokan b) mukainen lentopostimerkkejä käsittelevä kokoelma tulee rakentaa ja arvioida käyttäen perinteisen filatelian luokan tulkintaohjeita. Esitettävien postilähetysten tulee kuitenkin olla ilmaitse kulkeneita.

3.2 Kokoelman rakenne - alaluokka 'a'

Tässä artiklassa annetaan esimerkkejä kokoelman rakenteeksi. Kyseessä ei ole kattava luettelo. Näytteilleasettajan vastuulla on määritellä kokoelman aihe ja osoittaa, että se täyttää lentopostisääntöjen vaatimukset.

3.2.1 Lentopostin kronologinen kehitys

Tavallisimmin käytettyjä aikajaksoja ovat:

- pioneeriaika vuoteen 1918 saakka,
- kehityksen aika 1918-1945,
- nykyaika vuodesta 1945 eteenpäin.

3.2.2 Lentopostin alueellinen kehitys

Lentopostia voidaan käsitellä alueellisesti käyttäen esimerkiksi seuraavia rajauksia:

- maa tai maaryhmä,
- lentoreitti tai lentoyhtiö,
- kenttäposti (esim. armeija, laivasto),
- lentokoneiden valmistajayhtiö.

3.2.3 Lentopostin kuljetustapojen kehitys

- kyyhkysposti,
- ilmaa kevyemmät alukset (kuumailmapallo, ilmalaiva),
- ilmaa raskaammat alukset (laskuvarjo, purjelentokone, lentokone),
- rakettposti (mutta ei astrofilateliaan kuuluva posti).

3.3 Oheismateriaali

Oheismateriaalilla saa esittää vain sellaisia tärkeitä tarinan yksityiskohtia, joita ei muulla tavalla voi esittää. Muistoesineitä (esimerkiksi ruokalistoja tai vastaavaa) ei saa käyttää.

3.4 Otsikkolehti

Kokoelmassa tulee olla selkeä alku, sujuva tarina ja looginen loppu.

Kaikissa lentopostikokoelmissa tulee olla otsikkolehti. Sen tulee koostua seuraavista osista:

- kokoelman otsikko,
- lyhyet, täsmälliset ja asiaankuuluvat yleistiedot aiheesta,
- kokoelman tarkoitus,
- kokoelman rajaus (mitä kokoelmaan sisältyy ja mitä ei sisälly),
- luvuittain tai kokoelman osien mukaan järjestetty sisällysluettelo; kehyksittäin tai sivuittain järjestettyä sisällysluettelo on vältettävä,
- tieto kokoelmaan liittyvästä näytteilleasettajan omasta tutkimuksesta lähdeviitteineen,
- tärkeimpien aihetta käsittelevien teosten lähdeluettelo, jota tuomarit voivat hyödyntää tutkiessaan aihepiiriä ja arvioidessaan kokoelmaa.

4. Lentopostiluokan kokoelmien arviointiperusteet ja niiden soveltaminen

Lentopostiluokan kokoelman arvostelu suoritetaan FIPin yleisten näyttelysääntöjen (GREX) luvun V mukaisesti. Tuomarit käyttävät seuraavia yleisiä arviointiperusteita (katso GREV, Artiklat 4 ja 5):

1. käsittely (GREV artikla 4.5): 20 pistettä,
  2. filateelinen merkittävyys (GREV artikla 4.6): 10 pistettä,
  3. filateelinen ja siihen liittyvä tietämys, henkilökohtainen aiheeseen perehtyminen ja uusi tutkimus (GREV artikla 4.7): 35 pistettä,
  4. laatu (GREV artikla 4.8): 10 pistettä,
  5. harvinaisuus (GREV artikla 4.8): 20 pistettä,
  6. esitystapa (GREV artikla 4.9): 5 pistettä,
- Yhteensä: 100 pistettä.

Näytteilleasettajan on syytä olla tietoinen ja huolellisesti harkita kaikkia niitä näkökohtia, jotka yhdessä antavat parhaat mahdolliset pisteet kokoelmalle.

Seuraavassa esitellään kunkin arviointiperusteen keskeisiä elementtejä.

4.1 Käsittely (20 pistettä)

Käsittelyä pohtiessaan tuomarit arvioivat näytteilleasettajan kykyä luoda kokoelmastaan tasapainoinen ja aiheelle ominainen kokonaisuus. Tuomarit arvioivat:

- tarinan loogisuutta ja sen seuraamisen helppoutta,
- kattaako esitettävä materiaali kaikki kokoelman osa-alueet,
- selkeää ja ytimekästä kirjoitustapaa,
- aiheen tasapainoista käsittelyä.

Tuomarit tarkastavat, että

- kokoelman alussa on johdantolehti, jossa
  - määritellään kokoelman tarkoitus,
  - rajataan kokoelman aihe,
  - on sisällysluettelo,
  - tärkeimpien aihetta käsittelevien teosten lähdeluettelo,
- kokoelma vastaa johdantolehdellä annettua otsikkoa, tarkoitusta, rajauksia ja sisällysluettelo,
- kokoelman tarina etenee sisällysluettelon mukaisesti,

- kokoelmalehdillä on otsikot, jotka tukevat kokoelman tarinan ymmärtämistä,
- tarinassa on luonteva alku ja loppu,
- onko kokoelman kohteissa tarpeetonta toistoa (turhaa täytettä).

4.2 Filateelinen merkitys (10 pistettä)

Kokoelman merkitys määräytyy sen perusteella,

- kuinka merkittävä kokoelma on suhteessa valittuun aiheeseen,
- kuinka merkittävä valittu aihe on suhteessa maailman lentopostipalvelujen kehitykseen.

Merkityksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, kuinka

- vaikeaa aiheesta on rakentaa kokoelma,
- merkittävää esitetty aineisto on suhteessa valittuun aiheeseen,
- suuri osa kokoelman aiheen avainmateriaalista on mukana,
- merkittävä kokoelman aihe on suhteessa käsiteltävän maan filateliaan,
- merkittävä aihe on suhteessa maailman lentopostiin.

Maailman lentopostipalvelujen kehittämiseen merkittävästi vaikuttanutta aluetta käsittelevä kokoelma on merkitykseltään suurempi kuin vähemmän vaikuttanutta aluetta käsittelevä kokoelma.

Muita merkitykseen vaikuttavia tekijöitä:

- maantieteellisesti laaja alue on yleensä suppeampaa aluetta merkittävämpi,
- pioneeriaika on yleensä nykyaikaa merkittävämpi,
- pitkä ajanjakso on yleensä lyhyempää ajanjaksoa merkittävämpi.

4.3 Filateelinen ja siihen liittyvä tietämys, henkilökohtainen aiheeseen perehtyminen ja uusi tutkimus (35 pistettä)

4.3.1 Filateelinen ja siihen liittyvä tietämys ilmenee kokoelmaan valituista kohteista sekä niitä selittävästä kommentista.

- Henkilökohtainen aiheeseen perehtyminen ilmenee kokoelman kaikkien kohteiden asianmukaisesta analyysistä.
- Henkilökohtainen tutkimus tuodaan esille esittämällä kokoelmassa aiheeseen liittyvää uutta tietoa.

Jos uusien tosiseikkojen esittäminen on ilmeistä, tutkimuksen tulee olla tärkeimpänä perusteena tietopisteiden määrää pohdittaessa.

Filateelista ja siihen liittyvää tietämystä osoitetaan

- valitsemalla kokoelmaan kohteita, jotka osoittavat valitun aiheen tuntemusta,
- ymmärtämällä valittua aihetta kokonaisvaltaisesti ja täsmällisesti,
- käyttämällä ja oikein tulkitsemalla valittua aihetta käsittelevää kirjallisuutta; tuomarit katsovat, missä määrin aiempaa tutkimusta on onnistuneesti hyödynnetty kokoelmassa,
- analysoimalla kohteet oikein.

4.3.2 Tekstin ei tule viedä liikaa tilaa filateeliselta materiaaalilta. Huolellisesti laaditun johdantolehden avulla voi välttyä myöhemmin kokoelmassa esitettäviltä pitkiltä selostuksilta.

Näytteilleasettajan oman tutkimuksen tuottama uusi tieto tulee tunnistaa ja palkita.

Filatelisen ja siihen liittyvän tietämyksen, henkilökohtaisen aiheeseen perehtymisen ja uuden tutkimuksen arviointi perustuu jokaisen filatelisen kohteen analyysiin.

Jos näytteilleasettaja kuvaa harvinaisuuksia määrällisesti (esimerkiksi "yksi X tunnetusta"), on tärkeää ilmaista, mihin lähteeseen lausuma perustuu. Yksinkertaisia kuvauksia kuten "ainutlaatuinen" tai "hyvin harvinainen" ilman lisäselitystä ei tule käyttää.

Tuomarit arvioivat ainoastaan kokoelman kohteiden ja niiden kuvauksen avulla dokumentoitua filatelista tietämystä, henkilökohtaista aiheeseen perehtymistä sekä tutkimusta. Lisäksi näytteilleasettajan tulee aina huolehtia siitä, ettei teksti vie liikaa tilaa filateliselta materiaalilta.

4.4 Laatu (10 pistettä)

4.4.1 Koska lentopostilähetysten laatu vaihtelee huomattavasti, tuomarit vertaavat kokoelman kohteita saatavissa olevaan laatuun. Yleisesti, kohteiden hyvä kunto, selkeät, luettavat postaaliset merkinnät ja oheisleimat sekä siisti ulkoasu tulee palkita, kun taas huonolaatuinen materiaali saattaa johtaa pisteiden alentamiseen. Lähetykseen kiinnitettyjen postimerkkien tulisi olla hyväkuntoisia.

4.4.2 Onnettomuusposti on poikkeus yleiseen laatu koskevaan sääntöön. Kuitenkin pelastustyön yhteydessä tehtyjen merkintöjen tulisi niissäkin olla mahdollisimman selkeitä.

4.4.3 Kohteisiin tehdyt korjaukset tulee mainita kuvailutekstissä. Rangaistus seuraa selvästi väärennetyn tai korjatun materiaalin käytöstä, jos sitä ei ole kuvattu sellaiseksi.

4.5 Harvinaisuus (20 pistettä)

Harvinaisuus on suoraan verrannollinen esitetyn materiaalin suhteelliseen saatavuuteen, erityisesti aerofilateliseen harvinaisuuteen. Kohteen harvinaisuutta ei voi perustella sen kalleudella.

4.6 Esitystapa (5 pistettä)

4.6.1 Esitystavan on tuotava kokoelman materiaali esiin parhaalla mahdollisella tavalla ja tasapainoisesti. Lähetysten osalta on vältettävä liian yksitoikkoista esitystapaa, ulkoasun vaihtelevuus on suositeltavaa.

4.6.2 Kokoelmasta arvioidaan:

- kehysten ja yksittäisten kokoelmalehtien hyvää tasapainoa,
- tilankäyttöä, sivuille ei saa jäädä liikaa tyhjää tilaa,
- tekstin selkeyttä, tiiviyyttä ja asianmukaisuutta esitetyn materiaalin sekä kokoelman aiheen kannalta,
- että tekstiä on riittävästi, mutta ei liikaa,
- että tarinaa tukevat kuvat ja piirrookset eivät ole liian hallitsevia. Jäljennösten tulee poiketa ainakin 25% alkuperäisestä koosta. Yksittäisten leimojen tai muiden merkintöjen esittäminen täysimittaisina on sallittua.
- kohteiden kiinnittämisen huolellisuutta.

4.6.3 Muita tekijöitä:

- kohteiden asettelu limittäin on sallittua, mutta tärkeiden leimojen ja merkintöjen peittämistä tulee välttää,
- esitystapaa arvioitaessa ei ole merkitystä, onko kokoelman teksti kirjoitettu käsin, kirjoituskoneella tai tulostettu,

- voimakkaanvärisiä kokoelmalehtiä on vältettävä,
- pitkien kuorien esittämistä vinoittain lehdellä tulee välttää.

5. Loppusäädökset

- Nämä tulkintaohjeet on hyväksytty FIPin Lentopostikomission kokouksessa Bangkokissa 1.12.2018 ja FIPin hallituksen kokouksessa Buenos Airesissa 28.8.2019. Ne ratifioitiin FIPin Kongressissa Indonesiassa 9.8.2022.
- Nämä säännöt astuvat voimaan välittömästi.
- Jos tekstissä on käännöksestä johtuvia ristiriitaisuuksia, englanninkielinen teksti on määräävä.

Käännös: Ari Muhonen

Suomen Filatelistiliiton hallitus on hyväksynyt käännöksen 12.8.2023.